

A'

TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Szent Iván - Havának
(Júniusnak) 25-dik napján, 1793 dik
Eszteendőben.

B É K E S S É G R E

való érzülését *Európa'* vérrel borított Egének
szívesen igykezik elközleni a' *Hollandiai*
Közönséges Társaságnak Fő Kormányseke,
meg-hagyván három Követjeinek, kik vagy-
nak a' *Londoni*, *Bétsi*, és *Berlini* Udvarok-
nál, hogy közlenék ezen hadakozó Fő Ud-
varokkal az ő Végzését, melyet hozott Máj.
21-dikén: hogy t. i. készek ugyan *Hollandiá-*
nak (vagy *Trigyes Bel-yiornak*) Rendjei,
részt venni mind azon eszközöknek végre-
hajtásában, mellyeket szükségeseknek itélnek

○ ○ ○

az

az egygyüvé fogott Hatalmasságok a' közönséges Ellenség ellen; 's úgy hiszik, hogy ebbéli készségeknek adták is tsalhatatlan bizonyságait: mivel mindazáltal arra is kell nékiek vigyázni, hogy erejek felett belé ne kerüllyenek a' had' terhének viselésébe: — óhajtsanak ez okon, hogy tartatna egy közönséges Gyűlés, mellyben állítanak meg az egyesült Hatalmasságok köz akarattal, mind a' további had-folytatás végett teendő lépéseket; mind pedig azt is, mit kellene felelni *Frantzia Ország*nak, ha talán ez, nyilatkoztatni fogna valamit maga részéről, a' had-végzés eránt; — leg-alkalmasabbnak itélnék pedig a' Gyűlés-tartásra minden tekintetben *Hága Városát*. — Míg megkészlhetne a' kívánt Békesség: lássuk, mik mostanában a'

Hadi Környülállások.

A' melly húsz ezer *Frantziák Júniusnak 9-dikén*, *Delange Generális'* vezérlése alatt bé-rontottak vólt *Longvi Vára* felől *Luxemburg Tartományába*: vissza-vonták ugyan az nap magokat; hanem az újjabb tudósítások szerént, 9-dikén ismét elő nyomúltak, 's el-foglalták *Arlon Városotkákat*; mellynek birtokában mindazáltal nem maradhattak tovább Jún. 12-dikénél, mert akkorra segítsége érkezvén *Schröder Generálisunknak*: győzedelmessen vissza verte a' *Frantziákat* egészen a' magok határjokig.

Már le-irtuk vólt ezen tudósítást, midőn kezünkbe jött az itt következő levél, melyet *Luxemburg Várában* irt egy Tiszt Júnus' 12-dikén:

„Ezen

„Ezen hónapnak 7-dikén — mint már tudni fogják, el-hűzem, az Urak — el-esett Gróf *Wróna* Kapitány, kibem én nem csak Pajásomat, hanem mondhatom édes Atyámat is vesztettem-el. Három kártáta golyóbis találta egyszerre, úgy hogy halva fordúlt-lé a' lováról. Már az előtt készített testamantomában, tsalédjeinek holtig meg-hagyta rendes fizetéseket; nevezetesen a' Hulzárjának, minden elztendőre két száz forintokat rendelt holtá' napjáig. — B. *Sieger* Fő Hadnagyon 13 sebet ejtettek a' Frantziák. Tsak a' fején, öt veszedelmes vágások estek. — Jún. 9-dikén, közel 27 ezer Frantziáság jött ellenünk. Mi; a' hozzáuk érkezett segítség után is alig vóltunk 7 ezeren. 8 órától fogva egész setét estig tartott az igen igen tüzes verekedés. Végre nem birhatunk a' temérdek sok Ellenséggel, *Arlont* oda hagytuk, 's *Luxembourg* Vára felé vontuk magunkat. A' Frantziáktól által-szökött Katonák azt bezzélik, hogy közzülök többen estek-el 8 ezernél. Nálunk a' meg holtaknak, sebbe estteknek, el-fogattaknak, és nem találattóknak száma mindössze 496 emberre megy. Négy Fő Tisztjeink estek el t. i. egygy Altisztel, és 102 köz emberrel egygyütt. Sebet kaptak: 25 Fő Tisztek 13 Altisztek, és 284 köz emberek. Réz szzerént el-fogattak; réz szzerént nem találattak: 1 Főtiszt, 3 Altiszt, és 63 köz ember. Lovaink közzül 51 veszett el, 4, ellenség' kezébe esett, 39 pedig sebbe. — A' mi Regimentünk, (Kinszki könnyü lovas Reg. je) egész nap' tüzben vólt, 's igen példás vitézséggel viselte magát. Gr.

Falkenheim László Svadronyos Kapitánynak, midőn a' gyalog Frantziák közzé vágott volna: egy kártáts golyóbis el szakasztotta a' jobb keze' fejét; egy más kártáts golyóbis a' tzombját zúzta össze, egy kisebb golyóbis pedig, a' gyomrán ment által. Eggy fertályig élt még illy nagy sebjeiben, ezen igen derék, és mindenektől betsültetett Tiszt. — Gr. *Schaffgots* Károly *) 19 ez-tendős ifjú Alhadnagy a' karján, egy golyóbis ment keresztül; más golyóbis pedig a' mejjén. Majd két óráig élt még azután. — B. *Frankentein* Fő Hadnagyunkat agyon vágták a' Frantziák. — *Kleinhardt* Svadronyos Kapitányunknak tzombjáról minden húst és inakat le szaggatott egy kártáts golyóbis, úgy hogy ennek is meg kell halni. — Gr. *Serényi* Fő Hadnagy a' nyakán ment keresztül egy kis golyóbis. Ez, még él. — *Hövel* Alhadnagyunkat is meg sebesítette egy golyóbis.

A' *De Vins* Regje 3-dik batalionjából *Ketskeméti* Alhadnagy esett sebbe. A' *Jelachich* 3 dik batalionja egy ágyut, *Kinszky* Ferentz gyalog Regimentje pedig 4 et vett vőlt el a' Frantziáktól, de hogy nem vőlt lovok az el vontatásra, el hagyták azokat, minekutánna gyújtó jukaikat bé verték volna vas szegekkel. Me estve felé oda hagyták *Arlon* Városát a' Frantziák, hallván, hogy egynéhány ezer embereink érkeznek segítségünkre."

*) Ezen három, úgymint: *Wrbna*, *Falkenheim*, és *Schaffgots* el-esett Grófoknak édes Anyjaik, Magyar születésű Aszszonyságok — három Gróf *Kollonits* testvérek — vőltak.

Tegnap, azzal a' győzödelmi Jelentéssel érkezett Bétsbe egy Staféta Olaitz Országból, hogy a' Pedemontziumi Frantziák között mintegy három ezeret ejtettek el; az egyesült Ts. K. és Szárdiniai Seregek.

Máintz - mellyékéről, Jún. 6 dikán.

„Két napoktól fogva, koránt sem olly sürüen repdestették - ki golyóbissait a' Frantziák Máintz Várából, mint az előtt való napokban — azért-é, hogy fogyni kezdett a' muníziójok; vagy pedig, hogy majd a' vívás' idejére akarják azt kémsélleni? az idő meg - mutatja. — Már Jún. 11 dikén alkalmas számú ágyúk szállítottak - által a' Rajná *Ginsheim*nál; 12 dikén pedig még felesebb számúak. — Tegnap, 1800 *Bavarusok* érkeztek *Mannheim*ba. — Ugy halljuk, hogy már *Bingennél* vagynak azon ágyús hajók is, mellyek *Hollandiából* küldettek, *Máintz'* vívására.“

Jun. 17 dike' éjtszakáján szándékoztak a' Prusszusok hozzá fogni, a' Moguntzia Vára alá vivő árkok hányásához: de valamelly véletlen történet által meg - akadályoztatnak volt szándékjokban: hanem az újjabb tudósítások szerént, tsak ugyan el kezdték azt későbbben. Hánytak, ágyúknak való helyeket is. Az első ágyút maga sütötte el a' Pr. Király. Ugy halljuk, hogy már jó formán is ég Moguntzia.

Brüsszelből úgy irták Jún. 12-dikén, hogy *Valenciennes* Varának, még a' *Belgrádinál* is rettenetesebb vívása, azon napnak (úgy - mint Jún. 12-dikének) éjtszakáján kezdődik ezer ágyú - lövések által. Ezen szörnyű

scé-

scénának szemlélésére *Károly* Fő Hertzeg is el ment Brüsszelből.

Ausztriai Flandriának Poperinghen nevű Városánál meg támadta Jun. 5-dikén *Schlichtig* Fő Hadnagyunkat egy felől 400, másfelől pedig 200 Frantziáság. A' Fő Hadnagy különös bátorsággal állott ellent két egész órákig, a' midőn Huszárokat, 's *Laudon* Szabad Seregebélieket nyervén segítsénnül, és még két kompánia Hollandusokat, neki esett oldalról az ellenségnek, 's el verte azt, minekutánna le ölt volna belőlle tizet, egy Tisztet pedig, és 8 Közembereket el fogott volna.

Frantzia Flandriának Watrelo, és Lanoy nevű helyeinél több izben meg támadták a' Frantziák a' Hollandusokat: de mindenkor vissza verette. — *Oraniai Fridrik* Hertzeg el - verte az ellenséget *Frantzia-Werwick* - től Jun. 12-dikén.

Custine Frantzia Vezér, tsupán paripája' gyors lábainak köszönheti, hogy Jún. 9-dikén foglyokká nem leve a' Prusszusoknak. A' mint t. i. vizsgálódott volna számos kísérekkel: véletlen egy szélső őrizetre bökkeant, melly *Goltz* nevet viselő Prusszus Huszárokból állott. Ezek, vitézül nekik estek a' Frantziáknak, 's le is nyestek közülök egy Oberstlieutenántot, és számos Drago nyosokat; egy Oberstlieutenántot pedig, egy Májort, egy Kapitányt, más hét Tisztekkal, és húsz Drago nyosokkal együtt elfogtak; hanem az öreg *Custine* sarkantyú közé szorította a' lovát, 's el - tünt szem elől.

Ausl.

Ausztiai Belgyiom' Naggyal, Felsőges Fejedelmünkhez viseltetõ szíves indúlatjokból, nagy summákat adnak - bé a' hadikasszába. Maga a' *Tongerlooi* gazdag Prélátus ad négy száz ezer forintot; *Aremberg* Hertzeg száz ezeret; Gróf *Lannois* 40 ezeret; Gr. *Merode* is ugyan annyit.

A' *Spanyol* hajós Seregrõl azt írják *Livornóból* — *Nagy - Hetruriának*, vagy a' *Toskánai* Nagy-Hertzezségnek igen nevezetes kikõtõhelyû Városából — hogy minekutánna szerentséssen vissza szerzette volna *Szárdiniához*, a' *Frantziák* által el-foglaltt szigetetskéket: *Nizza* Városa felé vette útját, olly tzállal, hogy az ott erőszakoskodó *Frantziák* ellen *Katonaságot* szállítson - ki a' szárazra.

A' *Spanyolok*, és *Frantziák* között, a' szárazon folyó hadról semmi bizonyos Tudósításokat nem közölhetünk.

Frantzia Ország.

Valamint magának a' N. Gyülésének se vólt a' koránt is egyes akaratja, hogy árestomba zárassanak 22 Tagok az õ kebelébõl: úgy az Orzágnak különbkülönb részeiben is ellenkezõ indúlatokat szerzett ezen történetnek hallása. Találkoztak annak ditsérõi; de vagnak bezzeg, a' kik igen igen kárhoztaják azt. — *Blois* Városának némelly *Lakosai* így irtak az eránt a' Nti Gyüléshez: „Most már bé-tölt a' *Republikánusok'* kívánsága, midõn *Kegyelmetek*, *Polgár Képviselõk!* ki-vetették a' magok' Gyüleasekbõl *Dümúriénak* vétkes *tzimborásait*. Ezen tselekedetjek által, meg-szabadított.

tották Kegy.tek a' Közöns. Társaságot. " — A' *Gironde* vizéről neveztetett Országosztálynak (hajdani *Aquitánia*, vagy *Guionne* Tartomány) Normány - széke ellenben, következő értelmű levelet bocsátott e' dologban, *Bordeaux* Városából, Jún. nak 6 dikán a' Nti Gyűléshez: „Eppen most lettek itt közönségessé azon végzések, mellyeket 3 dik Júniusi Ülésekben hoztak Kegyelmetek. Mergelődésnek, és bosszúállásnak szava hallatik mindenfelé; elhatott már ez, a' mi Gyűlésünk' helyére is. — Bosszankodva, 's kétségbe eséssel küzködve sietnek a' Polgárok azon szakaszaiba a' Városnak, a' mellyekből valók. Sűrűen jönnek hozzánk a' Deputátziók, mellyek mindnyájan a' leg - keményebb eszközöket terjesztik előnkbe. Mitsoda következősei lehetnek ezen fel - buzdulásnak, azt magunk se tudjuk még most. Mi tartozunk K. nek, Polgár Képviselők! meg - mondani az igazat; de rettegünk azon szempillantástól, mellyben kéntelenek leszünk azt egőszén megmondani. " — Még sokkal keményebb hangon irtak ennél, a' *Rennes* Városaiak: „Az emberi szent jusok meg - sértettek. A' Nemzeti Felsőség, meg - tsúfoltatott. A' szabadság, és közönséges hívség sehol se védelmeztetik többé, 's olly módon pulzittatják, mellyre még a' leg - utálatosabb Despotismusnak Krónikáiban se lehet példát találni. Nem egyéb többé üres szónál, a' Párisi Postákra bizott levelek' titka. Felbontatnak ugyan is ezek, és új petsét nyomtatnak reájok, melly jegye az el - követett vé-

véteknek. Páris, és az Országosztályok közöt fel-bomlott minden egyesség. Illy környülállásokban, kötelessége a' Népnök felkelui egéssz erővel, 's Páris felé indúlni — nem azért, hogy a' mi rokonainkat öllyük, mint némelly hitetlen Adminisztrátorok igyekeznének ezt álnok módra közön-ségessen el-hitetni; hanem azért, hogy vége szakasztódjon az el-nyomásnak, és a' Nemzet' Képviselőinek méltóságok, tellyes tehetség-gek, és szabadságok ismét meg-adassék. Rettenetes lépés lesz az illyen, az igaz; de éppen azért fontollyák-meg Kegyelmetek annak következéseit, 's hárítták - el azon gyűlölséges végzésnek vissza-vétele által, melly a' mi ártatlan Öltalmazóinkat meg-fosztotta szabadságjoktól. Adják vissza őket ismét a' Közöns. Társaságnak. — Életeket köttyük belé Kegyelmeteknek, hogy nékik semmi bántódások ne legyen.“ — Minek-utánna fel-olvastatta volna ezen Irásokat a' N. Gyűlése: által-adatta azokat a' közjóra ügyelő Deputátziónak, hogy adná erántok maga vélekedését.

Június' 10 dikén, a' Konstituzió eránt akart tanátskozni a' N. Gyűlése; hanem az a' kérdés támadt: ha vallyon tselekedheti-é azt a' Gyűlés, a' meg-árestáltt 22 Tagoknak távollétekben? Némelly Tagok azt mon-dották, hogy annyival inkább nem lehetne azt tselekedni a' Gyűlésnek, mentől bizo-nyosabb, hogy nem maga szabadságában volt a' Gyűlés, midőn végzést hozott az említett 22 Tagok ellen, hanem erővel kén-fszerítettett annak tselekedésére; — kívánták

tehát, hogy csak a' Plánuma olvastassék fel a' Konstitutziónak; és minekelőtte az arról való tanátskozáshoz fognának: el kell végezni a' fogoly Deputátusok' dolgokat. — Nem is lett a' tanátskozásból semmi; hanem fel-olvasatott egy Plánum, melly állott 80 tikkelyekből, és ez eránt olly rendelést tett a' Gyűlés, hogy ki-nyomatassék, 's minden Országosztályokba el-küldetessék.

Élegyes Tudósítások.

Egy *Brüsszeli* betses Levélből, melly költ Júniusnak 5-dikén, ezeket olvassuk:

„Gyakorta való közönséges tanátskozásokat tartanak itten *Brabantzia* Tartományának Státusai, még pedig azzal a' szép egyességgel, melly 1787 dik esztendő-től fogva ide hagyta, és el-költözése által szerentsétlenné tette vala ezeket a' Tartományokat. Nints már itt többé szó, sőt a' leg-nagyobb részről itélvén, bátran lehet mondani, hogy nintsen még csak gondolatis az Igazgatás-formájának változtatásáról — és ugyan ennél fogva, szemlátomást is kezd ki-vergődni *Brabantzia*, a' háborgásnak, 's az ezzel egybe-köttetett veszélyeknek örvényéből. — A' melly két rendbéli Irásokat néhány napokkal ez előtt nyomtatott itt ki *Dumúrié*, azoknak egyikében, újra is kemény ki-fejezésekkel mutogatja fundamentosan a' Frantzia Nemzet-Gyűlése ellen, hogy ez tellyességgel nem az igazság, egyenesség, és okosság' sinór-mértéke szerént teszi a' maga lépéseit; mód nélkül magasztallya ellenben a' Frantzia Nemzetet, és Revolutziót. Hogy az itt lévő Fő Kormány-

Szék,

Szék, semmi bal itélet-tételekre alkalmazhatóságot ne szolgáltatasson maga felől az új Frantziáknak: m-g tiltotta mind a' két rendbéli Irásait *Dumúriének*, 's néki magának, úgy nem különben *Valence* néhai Frantzia Generálisnak is azt a' tanátsot adta, hogy másutt keressenek magoknak menedék-helyet. "

(Más későbbi tudósításokból úgy olvasuk, hogy valósággal is el-mentek mind ketten Angliába.)

Déli-Prussziából — az az, *Lengyel Ország*nak azon részéből, melly közelebb *Prussziához* foglaltatott — Követek érkeztek Jún. 9 dikén a' Prussziai Királyhoz *Frankfurtba*, 's minckutánna audientzián lettek volna ő Felségénél, pompásan meg-vendégeltettek.

Néhány napokkal ez előtt, magános Levelekből olvastuk, most pedig már közönséges Újságokban is találjuk, hogy ama' jeles, és a' mi Irásainkban is száma nélkül elő-fordúlt *Nápolyi Iffjú Hertzeg Sicigniano*, a' ki Bétsből *Angliába* küldetett volt, hogy ott *Castelciola* Hertzeget váltánáfel a' Követségben: Májusnak 31-dik napja' estvéjén agyon lötte magát *Londonban*. — Még az nap reggel Lord *Grenvillenél* — N. Britanniai Státus-Titoknoknál — volt valamely közönséges dologban. Az asztalán, következő értelmű irás találtatott: „Ezen tselekedetem, önnön szabad választásom volt. Senkit ezért törvénybe nem kell idézni; nem tudott ebből senki semmit.”

A'

A' *Máltai Rendnek* Nagy - Mestere, és *Lengyel Ország*nak hajdani Fő Kintstartója, *Hg Poninszki*, meg-fosztatván nemességétől, tisztségeitől, és minden jószágaitól, számki-vetésbe küldetett vólt azon *Lengyel Gyulás* által, melly 1791-dikben Máj. 3-dikán állított vólt fel egy új *Konstituziót*; hanem a' *Grodnoi Konfederáció*, minden jussaiba, 's tisztségeibe vissza - állította a' *Hertzeget* a' múltt hónapban; és a' *Király* minden *Lengyel Orzági Rend-tzímereket* a' házához küldött néki.

Az *Orosz Tsálszárné*, Máj. 21-dikén adta össze a' maga öregebbik férjfi-unokáját *Pavlovits Sándor N. Hrget*, és a' *Badeni Hertzeg-Affzont*, a' ki az előtt való nap véte-tett által az *Orosz Ekklesia'* kebelébe 's nyert *Elisabetha Alexieвна* nevezetet.

M a g y a r O r s z á g.

Pesti Prof. *Schédius* Úr, *Görög nyelv-*ből ad ingyen rendkívülvaló letzkéket.

Sopronyból, Jún. 18 dikán.

„Az ide való *Evang. Gimnásiumban* gyönyörűen foly már két hónapoktól fogva, az úgy nevezett *Physica - Geographiának* Magyar Nyelven való tanítása, *T. Asboth János* Úr által, a' ki önként ajánlotta magát ezen szép és hasznos tudománynak kedves Hazájafiaival való közlésére, minekutánna *Göttingai* futását ditséretessen végezvén, *Budai Görög Püspök Popovits* ó Nagysága' kedves Fiának nevelését vállalta magára.“

Dob.

Debretzenből, Jún. 15 dikén.

„A' múltt hónapban, és ebben is mind eddig, nem tsak nálunk, hanem a' szomszéd helységekbén is, a' szarvas markák, szajoknak 's lábainak fájásokkal vesződtek; melly miatt nem ehetvén, 's nem járhatván, a' midőn hízni kellett volna szegényeskek a' tavaszi fűvön, el-sorványodtak, és sokan el is húlottak közülök; hanem a' mellyek meg-maradtak, már most épülnek nyavalyájokból. — Nállunk, ezen folyó hónap 13-dik napjának éjtlzakája, rémítő, és né-mellyekre nézve halált hozó vala. Ugyan is el-kezdődvén 11 órakor a' nagy szél, cseny-dörgéssel és villámással, tartott egész két óráig: ekkor szörnyű zápor kezdett esni, és sok helyeken Városunk körül, tapasztalható-képpen húlottak a' menykövek. Le-ütött nevezetesen az istennyila, Városunkon kívül két szőlős kert között egy kunyhóba, melly-he vonták magokat, az első, szél, és vil-lámás miatt, mintegy 20 Emberek — lova-kat és ökröket őrző Kotsisok és Hérezek. — Ezek közül, három mindjárt megholt; 6 pedig, nem annyira érdekeltetvén ezen égi tűznek ereje által, gyógyítatik, 's remény-ség is vagyon felőlök, hogy meg-gyógyúl-nak. A' többek sérelem nélkül maradtak; de azokon is mind eret vágtak, mivel nagyon meg-ijjedtek.“

Hód Mező-Vásárhelyről (Csongrád Várme-gyéből), Jún. 12 dikén.

„Az itt most közelébb tartatott Domi-nális Törvénylég, sok tolvaj rabokat adott

a' Frantziák ellen Katonáknak: hadd pusztítsák nem a' magok Hazájokfiait, hanem a' fő - szédülésben lévő gyilkos Jakobinusokat. "

Szewárdról, Jun. 5. dikén. „Maj. 24-dike éjtszakáján kilenz Lovat, és 4 ökröt lopának el pusztánkrók A' haramiákra, — reájok talált a' Tek. Várnegys' Katonája, 's meg akarta fogni: de ök a' Katonát rúttól öszve vagdalták, ugy hogy most is fekszik belé, a' fegyverét el szedték, magokkal el vitték, és most is a' határuakban lévő Erdőben élnek borjú hússal.

Nyitráról, Június' első napján.

„A' múltt Vasárnap estve bé - megy egy izmos Tót, a' TT. Piáristák' Kollégyioma konyhájára, olly tzállal, hogy ott valamit kaphasson. Kapott is egy darab kenyert, főtt étellel együtt; de arzal, ha talán a' gyomrának elég vólt is, kívánsága bé nem elégedett; hanem onast ki - indulván egy kályhába (kementzébe) bé - szorúlt, 's azt bé - törvén, a' szobába vetemedett, hol ott egy Urfinak mentéjét, dolmányát és köpönyegjét az asztalon lévő kasszenőbe nyalábolván, azon úton ki is illantott. De a' porta, vagy is a' Kollégyiom' ajtaja bé lévén tsukva, ki nem mehetett; hanem a' toronyba fel - ment, és ott a' kis harang' kötelét le - oldotta, hogy azon a' korból (chorusból) a' templomba le - ereszkedhessen. Azonban a' kár ki - tudólván, a' tolvajt mindenfelé nyomozták; 's ő kegyelmét oda fenn a' toronyban meg is találván, hetsület.

lettel le-vezették; és mindjárt a' meg-
károsított szoba előtt, egy ott lévő
Familiás (Iskolák' Szolgája) húszonkét
ütéseket ki is szolgáltatott néki. —
A' szegény Bünös, noha talán még az
üstöke sem állott soha is deák iskola felé:
még is a' markos Deák' disciplinája alatt
csak hamar megtanulta a' deák szót. Mert
hogy más könyörgés nem használt, így
kezdett esedezni: *Jesu per Deum bone, non
posum vere! Jesum per bone! Non Deus
rogas!* — — Ez el-végezödvén — —
ajtot nyitának néki; de a' kiáltására
oda futott a' szomszédból egy Városi Tizedes,
's mindjárt nyakon ragadta, és a' Kapitányhoz,
onnet pedig a' Vármegye-házához vitte. Itt
mindjárt reá esmertek a' szép kanáli madárra,
hogy már kétszer vólt ezen kalitkában, és
mint bünös ember, már harmadszor vitetett
oda penitenzia-tartásra. Kérdőre vonatván
a' többek között azt is meg-vallotta, hogy
a' templomba kereskedés végett akart a'
kötélen le-ereszkedni, és az illy nemű keres-
kedése már nem első próba-tétel. "

*
***
***
**

Mennyire tudja betsülni *Anglia* az
érdemet: új bizonyosságát adta ennek köze-
lébb is, ama' nagy Tengeri Vezérben (Admi-
rálisban) *Rodney*ben, kinek halhatatlan ér-
demeit méltóknak ítélte, hogy ki-hassanak
azok

azok még a' késő maradékra is. Azt végezte t. i. Jún. 3-dikán ezen nemes gondolkozású Ország' Gyűlése, hogy *Rodneynek* a' Fia is meg-tartsa, minden maradékival együtt, az Attya' titulussát, és ezer font sterling (mintegy tizedfél ezer forint) penzióját. — Az említett napon olly magasztaló Beszédet tartott *Clarence Királyi Hertzeg, Rodneyről*, hogy a' sok *Hallyuk! Hallyuk!* kiáltásokkal gyakran félbe-szakasztatták azt vele az Ország-Gyűlése' Tagjai.

Jól járt a ma' nevezetes ki-költözött *Frantzia Marki Bouville*, hogy *Tabago* Szigetét vissza nyerte Anglia Frantzia Országtól: mert ebben a' Szigetben volt az ő birtokainak nagy része, mellyhez ő is vissza jutott már most szerentsésen. — *Tabago'* szomszédságában lévő más Fr. Szigeteket is tzelba vettek az Anglusok.

Következendő új Könyvek érkeztek hozzánk nem régiben:

Briefe über das Banat, von Johann Caspar Steube. Erster Band. Eisenach, in Kommission der Wittekindischen Hof-Buchhandlung. 8ad réthben, 176 óldal. Az árra 45 krajtzár.

Ode in diem 21. mensis Januarii 1793, qua Ludovicum XVI. Franciae Regem Christianissimum Furor civium infando supplicio adfecit. A quodam Ungarorum. Posonii 1793 8 ad rét. 16 óldal.

Fél árkus Tóldalékkal)

T Ó L D A L É K

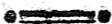
A' Magyar Hírmondónak, Június' 25-dik napján, 1793-ban költt árkusához.

A' Bétsi Udvari Teátrumokról.

A' Bétsi két Udvari Teátrumra, úgymint az úgy nevezett *Nemzeti*, és a' *Karinthiai* Kapunál lévőre az utolsó éftendőben, adott költségeknek s u m m á j a felment 362, 044 for. 40 kr. — — — A' kik közelebbről esmérík ezen Teátrumokat, nem tsudálják a' reájok tett költségeket; mivel jól tudják, mennyi ezerekbe jönnek éftendőnként a' Sztzénák, Dekorátziók, a' Német Jádzók, az Olasz Éneklők, Tántzolók, Musikusok, Rajzolók, a' Mesteremberek, 's egyéb szolgálatot tévő Személylyek, kiknek száma meg - haladja a' hat ízázat. Például, tsak a' Tántzoló Társaságnak fizetését jegyezzük fel: *Muzzarelli*-nek, a' Ballét - Mesternek, Feleségestől, ki első Tántzolóné, éftendei fizetések mind- öfzve 1720 Tsáfszár - aranyra megy, a' kvártély - pénzzel együtt. *Vulcani* első

P p p

Tán-

Tánczolóknak 1100 aranyra. *Venturininek*, Feleségestől, ki második Ugróné (*Grottesca*) és Leányostól, ki második Tánczolóé, 1020 arany. *Venturini Isabellának*, az első Ugrónénak, *Venturini Férjfi* Húgának, 580 ar. *Brunetti* első Ugró Férjfinak, 438 arany. *Bertorelli* második Ugrónak, Feleségestől, ki figuráns Affzony, 580 aranyra. *Chechi* második Tánczolóknak, 430 ar. *Bassile* harmadik Tánczolóknak, 178 ar. *Terzaga* második Tánczoló Leánynak, a' Húgával együtt, ki figuráns Leány, 580 ar. *Arcelli* harmadik Tánczoló Leánynak, 260 ar. *Buteau* figur. Férjfinak, a' Leányával, 's ugyan azon nevet viselő figuráns Affzonnal együtt, 333 ar. A' következő figuráns Férjfiaknak, és Leányoknak ez a' fizetések: *Hornungnak* 111 ar. *Aichingernek* 89 ar. *Schwarznak* 89 arany. *Marschalnak* 89 ar. *Ehrlingernek* 78 arany. *Mayernek* 100 ar. *Slangoszkynak* 78 ar. *Heloinnak* 67 ar. *Lutznak* 67 ar. *Borsnak* 89 ar. *Castadininak* 107 ar. *Querentznek* 67 ar. *Kumfnének* 134 ar. *Scherzerének* 122 ar. *Petrivionak* 100 ar. *Decampnének* 100 ar. *Nevenek* 89 ar. *Dornnak* 78 ar. *Sevenek* 64 aranyra 's a' t. — Ezek újjak, 's nem régen kezdettek tánczolni az Udvari Teátrumokon: *Máridtti* első tánczoló Leány; elztendei fizetése még ezután fog — mintegy öt vagy hat száz aranyokra meghatározttatni. *Marsigli* első tánczoló Férjfi, fizetése 400 arany. *Brunetti Pasquale*, 2dik Tánczoló; fizetése 350 arany. Ezen kívül, mindegyiknek 30, 40, 's több aranyokat is adott a' Teátrumi - Kassa, úti költségül,

Olafz

Olafz Országnak Mediolánum Városából, a' hol fel-vétettek, Bétsbe lett érkezésekkor. — Több izben jelentettük Irásunkban, hogy az Udvar ezen két Teátromokat, bizonyos feltételek alatt, árendába szándékozott vólt adni. Sokan jelentették is magokat e' végett a' Teátrális Direkziónál mind addig, míg ő Felsége, mintegy négy hetekkel ez előtt ki adott Billiétjében (Levél-forma Irásában) méltóztatott magát olly formán ki-nyilatkoztatni, hogy ezentúl nem szándékozik a' két Teátromokat árendába bocsátani. Azólta nem kis változások estek az Udvari Teátromoknál; és a' miat a' környülállások mutatják, még több változások is fognak esni. — *Galarati* Olafz, 1200 forint elzt. fizetéssel, Fő Teátrális Inspektornak; *Fersman* Úr pedig Revisornak vétetett-fel a' napokban, másfél ezer forint fizetéssel, a' Teátromi számadásnak meg vizsgálására. A' tántzoló Személyeknek (*Muzzarellin*, *Feleségén*, *Vulcanin*, *Máriáttin*, *Marsigliu*, *Brunetti Pasqualeu* kivül, kiknek réffzerént egy, réffzerént másfél elztendeig tartó Kontraktusok vagyon), mindnyájoknak fel van mondva szolgálatjuk, úgy hogy a' kikkel a' Teátrális Direkzió új Kontraktust nem fog kötni: Novembernek első napja után vissza térhetnek Hazájokba. — *Brunetti* első Ugró, és *Terzaga* második Tántzolóné, már új Kontraktusra léptek a' T. Direkzióval; de 60, 's több aranyokkal kevesebb lessz ezután egynek-egynek elztendei fizetése. Ellenben *Venturininek*, *Feleségestől* és *Leányostól*; azután *Chechinek*, és *Basselinek* meg-izentetett, hogy

velek új Kontraktus nem fog köttetetni. — Az Operisták között, *Calvesi* Tenorista elbocsáttatott; helyébe, *Viganoni* híres Tenoristát hívta a' Direktzió, mellynek ez ideig Hertzeg *Rosenberg* első, Gróf *Kuffstein Ferdin.* pedig második Tagja.

Enesséről, Május' 27 dikén.

„Jártomban 's költömben sok régi pénzeket láttam, résszerént *in natura*, résszerént pedig le-rajzolva, és ki-mettzve; de annál ritkábbat csak nem láttam, melly most kezemnél vagyon. Ez, vékony réz-monéta, egy máriás-nagyságú; taláztatott Nemes Győr-Vármegyének Tó-közi Distrikusában fekvő *Enessei* Kuriális Helységnek szántó-földjein, más egy meg-magyarázhatatlan hasonló nagyságú vékony réz-monétával együtt, mellyet hasonló szíves-séggel közlenék, ha rajzoló-mesterséggel bírnék. — Az elsőnek kerületére ez van nyomva görbe garba betűkkel: *Rex Bela*; az alsó felére: *Rex Giesá*. A' közepén látszatnak meg-koronázott királyi fejek; jobb kezekben a' királyi páltza; bal kezekben pedig az arany alma, mellyen kereszt szemléltetik. A' másik felén ez az irás látszatik: † SANCTA MARIA †. Bóld. Szűz Mária' képével, melly jobb kezében királyi páltzát tart. Ezen pénzek olly épek, hogy méltán lehet tsudálni, aanyi századoknak el-forgása alatt, semmiben meg nem esett tsorbulásokat. — Ezen régi monétákról, és arról, miért látszatnak azon a' fenn-nevezett két Királyok? okoskodjanak, ha tetzik, a' Tudós Hazafiak; én elégtelen vagyok arra.

Azt

Azt tudom a' Hírtóriákból, hogy *II. Béla* Királynak, *II. Geiza* Magyar Király, vólt az egyik Fia; — és hogy *Mellen Jakabnak de serie Reg. Hung. e numis aureis*, a' Continuátorja pag. 312. Nro 30. *Hollósi Mátyás* Királyról azt írja, hogy az vólt az első, a' ki pénzeire B. Szűz Mária' képét metztettette; holott ezen előttünk lévő monéta sokkal régiebb időkre mutat."

T u d ó s í t á s o k.

Kassandra,

mellyet Frantziából fordított *Báróti Sándor* Magyar Nemes Testörző.

E' Könyv, melly a' Magyar Litteratúrának első szép termései közzé tartozik, 's melly valamint mulattságos tárgyára, úgy az érdemes Fordító Úrnak, kiben Anya-nyelvünk méltán édes Attyát tiszteli, kellemetes Magyar-ságára nézve, mind a' két Magyar Haza előtt közönségesen nem tsak eszméretes, hanem kedves is, olly annyira, hogy nyomtatott példázattjai mind egyig el-fogytak; *Pesten* Trattner Mátyás Úrnak nagyobb betűivel, mint eddig vóltak nyomtatva, tisztán, és jó papiroson nyóltzad rétbén újjolag közre bostáttatik. Ezen új Ki-adás, magától az említett Fordító Úrtól, a' Kiadóknak kérésére meg-jobbítva és meg-öregbítve, ismét *hét részre* osztva, és mindenik rész előtt egy részre-vájtt képpel fel-ékesítve, valamint a' Vevőknek, úgy a' Kiadóknak könnyebbsége végett, elő-fizetésre eresztetik, melly az egész Munkáért 4 for. 40 kr. ból áll; és így mindenik Rész 40 kr. Az első Rész Júliusnak első napjára, azután pedig mindenik Rész egy egy hónap alatt minden bizonyval el-kélzül. — — Az elő-

fizetésbéli pénzek tétetnek-le: *Budán és Pesten* Weingand Könyvárrosnál. *Székesfejérváratt* Láng Könyvkötőnél. *Pétszett*, Waidinger Könyvkötőnél. *Debretzenben*, Tuba Dániel Úrnak, a' Ref. Kollégiumba. *Sáros-Patakon* Zilay Sámuel Úrnál, a' Ref. Kollég. *Egerben* Gyalogay Faktor Úrnál, a' Püspöki Nyomt. műhelyben. *Szebenben*, és *Kolosvárott* Hochmeister Könyvnyomtató 's Könyvárrosnál.

Pesten, Júniusnak 5 dik. napján, 1793.
A' Ki-adók.

Kassáról, Május Hónapban.

Tisztelendő *Szuhányi Ferentz* Ur, most az ötödik munkáját bocsátotta világ eleibe, következő tzím alatt: *Considerationes probi, ac sinceri Patriae Civis, super causis, quae Juvenum mores corrumpunt, eosque communi societati noxios reddunt.* Az árta 17 kr. — Meg-letzkézi benne a' Szerző, mind az Atyákat, mind az Oktatókat, és főképpen az Ifjakat, de minden illetlenség nélkül.

* * *
Magyar Országí születésű *Gutten Jósef* Orvos Doktor, és a' *Bétsi* Universitástól megvisgáltatott, 's esmértetett Szem-gyógyító, azzal a' szándékkal készítette magát mind Hazájában, mind pedig annakutánna *Prágában*, és *Bétsben* különösen a' Szem-gyógyítóságához, hogy ollyatén hasznos Szem-Orvos teihessen belőle Magyar Országban, mint a' minémű, Doktor, és *Kolosvári* Professor *Molnár* Ur Erdélyben. Ugy hízi, hogy részéről nem is lett volna már semmi egyéb hátra, hanem hogy villza indúllyon Hazájába, 's Isten' segedelmével hozzá-kerdjön hivatalának folytatásához; de ezt

már most, különös engedelmek nélkül a Felségnek nem tselekedheti: minekutánna olly értelmű Királyi Rendelés adatott ki, hogy tsupán ollyatém Doktorok orvosolhasanak Magyar Országban, a' kik az odavaló Universitásban graduáltatták magokat. A' míg tehát reménysége szerént le-mehetne Magyar Országra, ajánlja addig is itt *Bétsben* hív szolgálatait minden Hazájafainak, még pedig az ollyanoknak ingyen, kik, a' magok Egyházi, és Világi Elöljáróiktól kért irással be-bizonyítják, hogy ők szegények. — Mindenkor meg lehet találai, délelőtti tiz órától fogva tizenkettőig a' szállásán, mellyre könnyű lesz reá akadni ezen Német le-írásról: *Unter den Tuchlauben, im grossen Auge Gottes, im dritten Stock, rechts die Thüre.*

Melly szükségesek, és mind a' Nemzetre, mind a' nyelvre nézve ditsóságesek légyenek, a' Nemzeti Játzó Társaságok, ez már a' lehetőségig meg van mutatva. Hogy tehát ezek el fogyhatatlan munkákkal segilteflenek; mások pedig szüntelen friss Játéki munkákat kapván, magokat gyönyörködtethessék, a' jó erköltsek győzedelmei látásán örvendhessenek, és idővel egy szép kis Magyar Könyves házat emelheflenek, magunkra válaltuk egynehányan ezen Erdélyi Fő Kormány Szék mellett lévők között, egy szüntelen folytatandó munkát fel-állítani, illy nevezet alatt: Erdélyi Játékos Gyűjtemény. Hogy dig erre minket nem valamely hafzonra való vágyódás, hanem tsupán Nemes Nemzetünknek való magunk fel-áldozása ösztönözött, ki-tetzhetik talám mingyárt következő szándékunk ki-nyilatkoztatásából: Mi tsinálunk egy esztendőben négy szakafizokat, foglalván e' szerént minden szakafizba három hónapokat. Minden szakafiznak végivel adnak ki hat Játékokat két darabba, papirosba kötve, egy Német forint, és 30 kr. Elő-ízetésért, ugy hogy: valaki magát ezen munkának jártatására meg határozza, 6 Német forintért, minden esztendőben öt új Játékokat kaphat; a' ki pedig előre nem íze.

itten egy szakaszt két Német forinton vehet meg. Az elő fizetés, melly csak úgy eshetik, ha minden, előre fél esztendőre le teszi a' három Német forintot, kezdődik Juniusnak 20-dik napján, és tart Juliusnak 20-dikáig ezen Uraknál:

Kolosvárott, Ts. K. Priv. Könyvnyomtató Hochmeister Urnál. Maros Vásárhelyt, M. Aranka Gyögy Urnál. Udvarhelyt, T. Prof. Zilahi S. János Urnál. Tordán, R. Pred. Gyöngyösi János Urnál. Szebenbe R. Pred. Pápai István Urnál. N. Enyeden, Prof. Benkő Ferentz Urnál. Szászvároson, R. Pred. Herepei János Urnál. Kiket is Hazafiúi buzgó indulattal kérünk, hogy minket, és bennünket a' köz jóra való törekedést elő segíteni, munkánkat az ismételteneknek ajánlani, és a' fél esztendőre való fizetést bé venni méltóztassanak, mellyért mi is különös köszönetünk mellett minden tíz szakaszokra eggyel kedveskedünk. Bé szedvön tehát a' pénzt, aztat tudósításokkal együtt ide Kolosvárra, ilyen tizmezőffel: Az Erdélyi Játékos Gyűjtemény ki adóinak, Kolosvárott, jó móddal bátorságba helyheztetve, Juliusnak végére okvetetlenül el küldeni méltóztassanak, hogy látván az Elő fizetők számat, és a' költségekről számat vetvén, ha kárunk nem következik, leg ottan el kezdhesük munkánkat. A' kik Nemes Magyar Országrol akarnának elő fizetést küldeni, azok is az említett tizim szerént hozzánk írni ne terheltessenek. Senki pénzét ne féltse, mert ha az egyfzer kezünkbe jó, és még is a' kevés előfizetők miatt meg akad munkánk, úgy leg ottan meg irván mi ezt, a' pénzel együtt vissza küldett leveleinkbe, a' bé vevő Uraknak, onnan minden meg kaphattya: ha nem pedig, ugy első Augustusba okvetetlenül sajtó alá tesszük a' szakaszt, és azt Octobernek végére minden fizetések helyyre el küldjük. Nyomtatványainknak pedig mind betűje, új és elég nagyságú, mind papiroffa sejer léfzen.

Már a' munkákat kellene talám szokás szerént dítsérni, de mi erről csak annyit említettünk, hogy a' leg válagatattabbakkal fogunk szolgálni, mellyeknek egy része eredeti, nagyobb pedig a' Bétsi Játtzó szincken tökéletes meg elégedéssel fogadtattakból léfzen. Eb-béli szives fáradozásunkat tehát mindeneknek ajánljuk. Kolosvárott 9-dik Junii 1793.

Az Erdélyi Játékos Gyűjtemény Ki-adói.